ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ

ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਪਿਰਚੂਅਲ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ
ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ

ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ

- : ਕਰਤਾ : -

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਪਿਰਚੂਅਲ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ

- : ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : -

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਪਿਰਚੂਅਲ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ - ਸਤੰਬਰ 2001 - 5000

ਭੇਟਾ - ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਪੀ - 10/-

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ - ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ, ਮੁਖੀ ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ
ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਪਿਰਚੂਅਲ, ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ,
ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ,
ਕੋਠੀ ਨੰ: 781, ਫੇਸ 3-ਬੀ-1, ਸੈਕਟਰ-60
ਮੋਹਾਲੀ - ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ,
ਤਹਿਸੀਲ - ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲਾ-ਰੋਪੜ (ਪੰਜਾਬ)

ਟੈਲੀਫੋਨ: (ਕੋਡ-0172)

ਮੋਹਾਲੀ
671301
(ਫੈਕਸ) 672435 — ਚੇਅਰਮੈਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
679411-ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ
603524-ਸਕੱਤਰ
213410-ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ
626114-ਅਕਾਊਂਟਸ ਮੈਨੇਜਰ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
(ਦਫਤਰ)
STD - 01888-255002
Local - 918-255002

ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ

ਅੱਜ 27 ਅਗਸਤ 1975 ਦਾ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਕਿਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਟਾਂ ਤੇ ਘੁੰਮਦਾ ਧਾਨਾਂ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਤਕ ਕੇ, ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵਸਿਆ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਦਿਖ ਦੇਖ ਦੇਖ ਇਕ ਚਾਉ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਆਖਰੀ ਗੁਡਾਈ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਵੱਟ ਦੇ ਬੂਟੇ ਕੱਢ ਕੱਢ, ਚਲਦੇ ਟਿਊਬਵੈਲ ਦੇ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਧੋ ਕੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਖਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਪਏ ਸਨ। 9 ਕਾਮੇਂ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸੱਤ ਟਿਊਬਵੈਲ, ਚਾਰ ਨਹਿਰੀ ਮੋਘੇ ਤਾਜ਼ੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਭਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਵਤਰ ਆਏ ਪਲਾਟਾਂ ਵਿਚ ਯੂਰੀਆ ਖਾਦ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਵਾ ਦੇ ਵੇਗ ਨਾਲ ਧਾਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੇ ਨਾਚ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਵੇਖ ਵੇਖ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਹੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸੀ, ਵੱਟਾਂ ਘਾਹ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਬੇਧੜਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਘੁੰਮਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਛੈਣੇ ਸੱਪ, ਕੌਬਰੇ ਸੱਪ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ ਸਨ, ਚੂਹੇ ਭੀ ਕਿਤੇ ਫਸਲ ਨਹੀਂ ਕੱਟ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੋਹਣੇ ਸਾਰਸਾਂ ਦੇ ਸਫੈਦ ਜੋੜੇ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਹਰਿਆਵਲ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਣਦੇ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਬੱਚੇ ਪਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਪਾਂ ਗਿੱਦੜਾਂ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਟਾਂ ਤੇ ਘੁੰਮ ਕੇ 108 ਮਾਲਾਂ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵਸਿਆ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਨਾਲ ਖੀਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਚਿੱਤ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਰਸ ਭਰਪੂਰ ਹੁਲਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚਲੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਪਰਤਿਆ, ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਨੇ ਮਿੱਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ, ਮੱਖਣ ਦਹੀਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਛਕਾਏ। ਘਰੋਗੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਆੜਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਪੈਸਟੀਸਾਈਡਜ਼ (ਦੁਆਈਆਂ) ਤੇ ਖਾਦ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਟਰਾਲੀ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਲਿਜਾਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਆਪ ਆਪਣੀ ਫੀਏਟ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਪਾਸ ਕਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਪੈਗੰਬਰਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਲੋਹਟੀਆਂ (Iron Merchant) ਆ ਗਏ, ਪੰਜ ਚਾਰ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਆ ਗਏ, ਗਿਆਨੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਆਪਣੀ ਜੀਪ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲ ਪਈ, ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲ ਪਈ। ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਹੱਸ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਸੁੱਟਦਾ ਅਖਬਾਰ ਚੁਕੀ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਾ ਕੇ ਉਂਗਲੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਯਕੀਨ

ਨਾ ਆਵੇ ਕਿ ਐਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਧੱਕ ਧੱਕ ਕਰਕੇ ਬੈਠਦਾ ਜਾਵੇ। ਗਿਆਨੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਭਰੀ ਖਬਰ ਹੈ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ ਵੁਲਵਰਹੈਂਪਟਨ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਏ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਰੋਣਾ ਬੰਦ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਵਿਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ, ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਅਸਾਡਾ ਵੈਰਾਗ ਥੰਮ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਆਪਸੀ ਬੋਲਚਾਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਲਹਿ ਲਹਾਉਂਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਭੀ ਇਸ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਅਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਅਸਾਡੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਗਿਆ, ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਪਰਤੱਖ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸਾਡਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅਸਾਡਾ ਪਿਆਰਾ ਸਚਮੁੱਚ ਛੱਡ ਗਿਆ, ਅੰਦਰੋਂ ਭਾਸੇ ਕਿ ਇਹ ਖਬਰ ਝੂਠੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਅਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹੋ ਬਾਪ ਸੀ, ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ, ਸਨੇਹੀ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਸੀ, ਰੱਬ ਸੀ। ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਲੁੱਟ ਗਏ, ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਹਨ੍ਹੇਰ ਛਾ ਗਿਆ, ਚਾਉ ਮਲਾਰ ਮਸਲੇ ਗਏ। ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ ਬੂਟੇ ਵਲੂੰਦਰੇ ਗਏ। ਅਜਿਹਾ ਅਭਾਗਾ ਦਿਨ ਅਸਾਡੇ ਲਈ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਆਵੇ ਕਿ ਆਪ ਨੇ 1940 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿਹੰਗਮ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ। ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਚ ਜਾਹ, ਤੇਰੇ ਕੁਝ ਕਰਮ ਬਕਾਇਆ ਹਨ, ਅਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭੋਗ ਲੈ। ਕੋਈ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੁਟਦਾ, ਮੈਂ ਸੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਾੜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਟਿੱਬੇ ਪਾਸ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਵਿਚ ਗਿਰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੱਕਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭੀ ਮੈਂ ਫੁੱਟ ਫੁੱਟ ਰੋਇਆ ਸਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਧੀਰਜ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇਖਾਂਗਾ, ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋ। ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਜੀਵਨ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਸੋ ਕੁਝ ਕਰਮ ਬਕਾਇਆ ਹਨ, ਉਹ ਭੋਗ ਲੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਾਰਬਧ ਕਰਮ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਡਾਡਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਧਰਵਾਸ ਦੇ ਕੇ ਰੋਣੋਂ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਕੌਣ ਕਰੇ? ਮੈਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਰੋਇਆ। ਮੇਰੀ ਫਸਲ ਦੇ ਬੂਟੇ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭੀ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਹੀ ਰੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਤ ਸਾਰੀ ਉਸਲ ਵੱਟੇ ਹੌਕੇ ਹਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਲੰਘੀ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਵੇ ਕਿ ਇਹ ਖਬਰ ਝੂਠੀ ਨਿਕਲ ਆਵੇ। ਪਰ ਕਿਵੇਂ?

ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਅਤਿ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਭਾਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਨੌਰਾ ਫਾਰਮ ਵਾਲੇ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸਮੇਤ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਭੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਬੱਸ ਵਾਇਆ ਦਿੱਲੀ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ, ਮੇਰੇ ਹੰਝੂ ਹੁੱਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹੇ, ਅੰਦਰੋਂ ਆਵੇ ਕਿ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮਰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਮਿਹਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਕੱਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਮਿਹਰਾਂ ਦੇ ਸਾਂਈ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਸਰਕੜੇ, ਬਾਜਪੁਰ, ਕਾਸ਼ੀਪੁਰ, ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਆਦਿ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਹੋਏ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਨਈਆ ਨੂੰ ਭਵਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਪਰਲੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਇਆ।

ਬੱਸ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀਆਂ ਟੁਟੀਆਂ ਫੁਟੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਹਿਚਕੋਲੇ ਖਾਂਦੀ ਹੌਰਨ ਮਾਰਦੀ ਦਿੱਲੀ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਮਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਧਾਰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਯਾਦ ਰੀਲ੍ਹ (reel) ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਘੁੰਮਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। 7-5-75 ਨੂੰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਸਮੇਤ 9 ਫਰੈਂਡਜ਼ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਲੱਗੀ ਕੁਰਸੀ ਸਮੇਂ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਅੱਜ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਰਹੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਉਦਾਸ ਚਿੱਤ ਇਕ ਟਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਨੇ 11 ਮਈ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਮਾਸਟਰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਮਾਹਾਰਾਜ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਤੋਂ ਆ ਜਾਓ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬੈਠਣ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੱਸਾਂ ਭਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲੈ ਆਈਏ।

ਆਪ ਨੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਹਾਪੜ ਕਦੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਤਰੀਕ ਨਾ ਦੱਸੀ, ਸੋ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰ। ਮੈਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇਣੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਚਕ ਦੇ ਪਾਪ ਧੋਵੋ, ਉਸ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਚੁੱਕੋ, ਫੇਰ ਜੁਗਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋਵੇਗਾਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਤਾਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੋਬਾਰਾ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪ ਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਔਖ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਜਾਣੀਏ, ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਜਾਣੇ। ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ excitement (ਉਤਸੁਕਤਾ) ਨਾ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਦਾ ਹੀ ਬਚਨ

ਜਾਣਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕਿੱਡੀ ਭੁੱਲ ਹੋਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਪ ਐਡਾ ਉਚਾ ਬਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਆਪ ਕੀ ਰਮਜ਼ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹੋਂ ਜਾਂ ਆਪ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਮਾਇਆ ਪਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਭਵਿਖਤ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਪੁੱਛ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਯਾਦ ਪੱਟੀ ਤੇ ਲੰਘ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ 1972 ਦੇ ਜਨਵਰੀ, ਫਰਵਰੀ, ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਜੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਸਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ। ਰੁਦਰਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਲਵੰਤ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਆਪ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕੋਠੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਪਾਰਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਗੋਲ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਛੱਪਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਥਾਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਆਪ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਸੰਗਤਾਂ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਪੂਰਬ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਪੱਛਮ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਇਕ ਦਿਨ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਏ ਜਾਣ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ 200 ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਬਿਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕੱਢ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ-ਗ੍ਰਸਤ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਡ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਨਾਮ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਪੁਛਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਐਨੇ ਦਿਆਲੂ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਚਨ, ਪੁਛਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਬਲੀ ਬਚਨ ਸਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਥਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਬਿਮਲਾ ਫਾਰਮ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੀ ਇਕ ਮਾਈ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ। ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਦੇ ਬਾਲ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁੱਛੜ ਤੋਂ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ, ਮਾਈ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਮਾਈਆਂ ਸਮੇਤ ਕੁਰਸੀ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਈ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਬੀਬੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਬਚਨ ਲੈ ਕੇ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਾਈ ਬੋਲ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੈ, ਆਪ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਬੰਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹਨ੍ਹੇਰ ਕਮਾਉਣਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਸੀਂ ਡੰਗਰ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,

ਇਸੇ ਨੂੰ ਹਨ੍ਹੇਰ ਕਮਾਉਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੁਣ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤਾ! ਤੁਹਾਡੀ ਤਾਂ ਕਿਰਤ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਚੋਰ ਕੀ ਹਾਮਾ ਭਰੇ ਨ ਕੋਇ॥
ਚੋਰੁ ਕੀਆ ਚੰਗਾ ਕਿਉ ਹੋਇ॥ *ਪੰਨਾ - 662*

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਚੋਰੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀਆਂ, ਬੇਗਾਨੇ ਪਸ਼ੂ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਰੋਕੇ ਮਰਦ ਰੁਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕਦੇ ਕੁਛ ਕਹਿ ਵੀ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਰੋਕੇ ਉਹ ਰੁਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਖੋਟੀ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੰਦੇ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਟਰੂ ਬੱਛਰੂ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾਤ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਅਸੀਸਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਘਨ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਮਾਈ ਨੇ ਫੇਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਦਿਆਲੂ ਹੋ, ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੁਣ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਚੋਰੀ ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਘਿਉ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣਾ ਅਤੇ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦੇ ਪਾਠ ਦੱਸ ਦਿਤੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ, ਮਾਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ। ਉਸ ਬੀਬੀ ਦੀ ਕੁੱਖ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਬੱਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਰੀ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਅਪਣਾਅ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਬੀਬੀ ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਮੇਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਤਿੰਨ ਲੜਕੀਆਂ ਹਨ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਤੀ ਕਿ ਬੀਬਾ! ਤੂੰ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰ, ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨਗੇ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਲੜਕੇ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਲੜਕਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਭੀ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਰੱਖਿਆ।

ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰੁਦਰਪੁਰ ਤੋਂ ਕਾਸ਼ੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੇਚਲ ਝੱਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਪੱਥਰ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਨਾ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਪਾਈ ਸੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲ ਟੈਂਕ ਵਿਚ ਗਲੀ ਹੋ ਗਈ, ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਡਰਾਈਵਰ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਕਾਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਬਹੁਤ ਖੇਚਲ ਝੱਲ ਕੇ ਤਰਾਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਾਚਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਾਈ ਜੋ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ (ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ) ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਕਈ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਘਰੋਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪਠਾਣੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਘਰ ਭਿਜਵਾਇਆ ਸੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜਵਾ ਦੇਵੋ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤਾ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਬਚਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ। ਜਦੋਂ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਾਰੇ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਮਾਈ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ ਚੁਕੀਂ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਭ ਹੈਰਾਨ ਸਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਅਮੋਘ ਬਾਣ ਹਨ ਜੋ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਦੇਖੋ, ਦੋਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਇਕ ਹੋਰ ਅਜੀਬ ਕੌਤਕ ਯਾਦ ਆਇਆ। ਇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਾਸ ਆਏ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਬੱਚਾ ਅਸਾਧ ਰੋਗ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ। 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਰਾਬ ਛੱਡ ਦੇਵੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ, ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰੋ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਬੱਚਾ ਸਿਹਤਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਾ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਮੇਰੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਡਰੰਮ ਕੱਢ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਲਿਟਰ ਦੀਆਂ ਪੀਪੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਭਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਐਸਾ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਕਿ ਅਸਾਡੀ ਇਕ ਮੱਝ ਨੇ ਰੱਸਾ ਤੁੜਾ ਲਿਆ, ਉਹ ਸਿੱਧੀ ਉਥੇ

ਗਈ ਜਿਥੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਪੀਪੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੀਪੀਆਂ ਦੇ ਪਾਸ ਗੇੜੇ ਕੱਢਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਪੀਪੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਲੀਕ ਕਰ ਗਈ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਰੋਇਆਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਮੈਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ। ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਸਮਝਾ ਬੁਝਾ ਕੇ ਮੈਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਵੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਡਾ ਬੱਚਾ ਕਿਧਰੇ ਫੇਰ ਬਿਮਾਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਾਡਾ ਸਫਰ ਦਿੱਲੀ ਵਲ ਨੂੰ ਤਹਿ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਬਚਨ ਯਾਦ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕੌਤਕ ਵਰਤਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਕਾਸ਼ੀਪੁਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਥੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਦੁੱਧ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਡਰੰਮ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਈ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਟੁੱਡੋ ਫਾਰਮ ਵਾਲੇ, ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸਰਦਾਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫਾਰਮ ਹੈ, ਉਸਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੱਝਾਂ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਾਉਂਦੇ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਕਾ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਦੁੱਧ ਪਾਉਂਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਦੁੱਧ ਲੈ ਆਇਆ ਕਰਾਂ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨੌਕਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤਿੰਨੇ ਮੱਝਾਂ ਰਿੰਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਪੱਠੇ ਵੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਬੀਬੀ ਮੱਝਾਂ ਪਾਸ ਗਈ, ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਤਿੰਨੇ ਮੱਝਾਂ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਥਣ ਧੋਤੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਮੱਝਾਂ ਨੇ ਬਾਲਟੀਆਂ ਭਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਸਰਦਾਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿਛੋਂ ਸਰਦਾਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਅਨੋਖੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਗੱਲਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਮਾਈ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਜਦੋਂ ਗਰੇਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸਾਡੀ ਬੱਸ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਲੰਘ ਚੁਕੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਅਥਰੂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬੀਤੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਯਾਦ

ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਹੋਰ ਵੇਧੇਰੇ ਝੜੀ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸੁੱਕ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ, ਮੇਰੀ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਧਨੌਰੇ ਵਾਲੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭਾਅ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਜੇਰਾ ਕਰੋ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੋ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਜ 25 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਭੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਚਨ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਓਹੀ ਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਹੰਝੂ ਵਗਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਲਮ ਰੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਫਿਲਮ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਛੁਪਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 20-25 ਮੀਲ ਲੰਘਣ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਮੱਖਣਸ਼ਾਹ ਫਾਰਮ ਦਾ ਵਾਸੀ ਹੈ, ਕੁਰਸੀ ਸਮੇਂ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਮੱਝਾਂ ਗਾਈਆਂ ਵੇਚ ਦੇਵਾਂ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਛੋਟੀ-ਛੋਟੀ ਹੈ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਮੱਝਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਖੇਚਲ ਝੱਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੱਝਾਂ ਖਰੀਦਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਦੁੱਧ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿੱਲੇ ਉਪਰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਓਹੀ ਮੱਝਾਂ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਹਾਂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੋ। ਮਾਸ, ਸ਼ਰਾਬ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਾ ਕਰੋ। ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਲ ਰਹੇ ਸਤਿਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾਇਆ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੁੱਧ ਦੇ ਲਹਿਰੇ ਬਹਿਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਬਚਨ ਫਲੀਭੂਤ ਹੋਇਆ, ਦੁੱਧ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਦੁੱਧ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਮੱਝਾਂ ਫਾਲਤੂ ਹਨ, ਮੈਂ ਵੇਚਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਚਨ ਵੀ ਤੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਸੋਂ ਲੈ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮੱਝ ਵੇਚ ਦਿਤੀ, ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸਹੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਮੱਝ ਨੇ ਦੁੱਧ ਹੀ ਨਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਮੋੜ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦੁੱਧ ਹੈ ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਪਰਾਲਬਧ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਿਆ ਕਰ ਕਿ ਮੱਝ ਗਊ ਸੂਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੇਚ ਦਿਆ ਕਰ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੀਤ ਗਏ ਚਿੱਤਰ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗਿਓਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਧਰ ਅਸਾਡੀ ਬੱਸ ਵੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੰਝੂਆਂ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸ ਰਿਹਾ। ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਵਾਈ ਪਾਈ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਭਾਅ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਭੈਣ ਜੀ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਅਮਰ

ਹੈ, ਇਹ ਕਦੇ ਅਲੋਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ ਪੰਰ ਅਸੀਂ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਜਿਸੁ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਮਰਿ ਚਲੀਐ॥
ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ਤਾ ਕੈ ਪਾਛੈ ਜੀਵਣਾ॥ *ਪੰਨਾ - 83*

ਪਰ ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਅਸਹਿ ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ 1967 ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਤਰਾਈ ਆਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਤੇ ਹੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਸਮੇਂ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲੱਗੀ। ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਸ਼ਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ (Rest house) ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਹੀ ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਨ ਸਾਨ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ। ਆਸ ਪਾਸ ਜੰਗਲ ਸੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹਿਰੀ ਨਦੀ ਪਾਸ ਹੀ ਵਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਫੁੱਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। 50-60 ਗਜ਼ ਦੇ ਉਪਰ ਘਣਾ ਜੰਗਲ ਸੀ ਜਿਥੇ ਸ਼ੇਰ ਆਮ ਹੀ ਦਿਨ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਚਬੂਤਰੇ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਚਬੂਤਰੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਗੋਚਰੇ ਕਰਨ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਦਾ ਹੌਰਨ ਵੱਜਿਆ, ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਆਪ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਉਸ ਚਬੂਤਰੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਥੇ ਸ਼ੇਰ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਂ ਜੀ, ਸ਼ੇਰ, ਵੱਡੀਆਂ ਸਗ੍ਹਾਲਾਂ, ਚੀਤੇ ਆਦਿ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਘੱਟ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਡਾਕ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਆਪ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ, ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ Air Commodore (ਏਅਰ ਕੋਮੋਡੋਰ) ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੜਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਥੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾਰ ਉਚੀ ਨੀਵੀਂ ਥਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੜਕ ਤੇ ਲਗਦੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਪਰ ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਆਪ ਜੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਉਥੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਾਰ IN ਗੇਟ ਵਲ ਮੋੜਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, OUT ਗੇਟ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, IN

ਗੇਟ ਤੇ OUT ਗੇਟ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਡੇਢ ਫਰਲਾਂਗ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਆਪ ਇਸ OUT ਗੇਟ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਰੋ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਅੱਜ ਅਸੀਂ IN ਗੇਟ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਾਂਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਚਿੱਤਰ ਲੀਲਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਕਿ ਉਸੇ ਗੇਟ ਵਿਚੋਂ ਸਰਦਾਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲ ਨੂੰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਗੱਡੀ ਰੋਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਘਬਰਾਉ ਨਾ, ਰੇਲਵੇ ਗੇਟ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਐਡਾ ਆਫੀਸਰ ਹੋ ਕੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਇਕੱਲੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪਿਛੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮ ਛੱਡਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇਰੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਿਆਲੂ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਆਪ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਸੜਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਉਥੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦੀਵਾਨ ਫੇਰ ਭਰ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹੇ, ਪਹਿਲਾ ਸੀ-

ਧਾਰਨਾ - ਇਹੋ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਐ, ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣੇ ਦੀ-2, 2
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣੇ ਦੀ ਇਹੋ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਐ -2, 2
ਇਹੋ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਐ,............।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਛੇਤੀਂ ਹੀ ਇਹ ਪੜ੍ਹਿਆ -

ਧਾਰਨਾ - ਦਿਸਦਾ ਉਜਾੜ ਹੈ ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਬਾਝੋਂ-2, 2
ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਬਾਝੋਂ - 4, 2.
ਦਿਸਦਾ ਉਜਾੜ ਹੈ ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਬਾਝੋਂ-2

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਗੂੰਜ ਉਠੀ, ਇਸ ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਤਰਾਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਣਹੋਂਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਟਿਕ ਗਈ ਅਤੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਖੀ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕਿਸ਼ਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਫੇਰ ਰੁਕਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੀ, ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਵੱਡੀਆਂ ਗਰਮ ਥਰਮੋਸਾਂ ਵਿਚ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲੇ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਵੀ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ

ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਤਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਐਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁੱਝੇ ਹੀ ਨਾ, ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਿਰਾਜ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕੇ, ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ।

ਮੈਂ ਵੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਵਾਪਸ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਆਉਣ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਕਾਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਪਰਵਾਹ ਹੈਂ, ਉਸ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਪਾਸ ਕਿੰਨੀ ਸੁੰਨ ਸਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਵਾਰੀ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰੇਗੀ? ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਡਾਂਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹੀ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਆਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਕਿਸ਼ਾ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੇ ਰੇਲਵੇ ਫਾਟਕ ਬੰਦ ਸੀ, ਫਾਟਕ ਤੋਂ ਪਾਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀਪ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਉਹ ਜੀਪ ਕਿਸੇ ਦੁਕਾਨ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਸਮਾਨ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਉਹ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਵਿਚ ਜਾਨ ਆਈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਾੜ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਜਿਥੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਉਹ ਥਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਦੋ ਫੁੱਟ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਟੇਢੇ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਨਾਲ ਸਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਡੈਡੀ (ਪਿਤਾ) ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਡੈਡੀ! ਇਹ ਕੈਸਾ ਘਰ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਤੰਗ ਥਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਲੋਹਾ ਹੀ ਲੋਹਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਸਫਰ ਕੀਤੇ ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਸੜਕ ਕੱਚੀ ਸੀ।

ਕਾਰ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੀ ਮਿੱਟੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਗਰਦ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਉਪਰੋਂ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਕ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗਰਦ ਨਾਲ ਜੇ ਸਾਡਾ ਗਲਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ, ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਦੀਵਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਲਗਣਾ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਫਾਰਮਰ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਚਤਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੇ ਗਏ ਪਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਪਿਤਾ ਵਰਗੀ ਲਗਦੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਅਸਾਡੀ ਬੱਸ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਪਾਸੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ ਉਸ ਵਕਤ ਸਰਦਾਰ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇੜਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਇਆ। ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਉਪਰ ਕਿੰਨੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਟਰੱਕ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਲਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

1959 ਈ. ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ 21 ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਨੇ ਕਾਲਕਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਏ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਜੀ ਭੀਮਤਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲੇ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਥੇ ਸਰਦਾਰ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਲਈ ਆਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈ ਲਈ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਠਹਿਰ ਗਏ, ਇਹ ਕੋਠੀ ਸ੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹੂ ਆਨਰੇਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਸੀ, ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹੂ ਕੋਟ ਦੁਆਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਵੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਿਲਾਈਆਂ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਵੀ ਕੋਟ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਚਾਹ ਵਗੈਰਾ ਛਕ ਕੇ ਭੀਮਤਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇੜਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜਾ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਹੂ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਅੱਜ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕੁਝ ਮੰਗ ਲਵੋ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਧਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪੁਆ ਲਵਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ, ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ, ਗਲ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਪੱਲੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੁੱਬ (ਘਾਹ) ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜ ਚਾਰ ਘਾਹ ਦੇ ਤਿਣਕੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਤਕ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ

ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜੋੜੀ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ! ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ, 20 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਇਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਤਾਂਘਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਅੱਜ ਤਕ ਅਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਐਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਂ, 'ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ' ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਿਰਾਸ ਨਹੀਂ ਮੋੜਦਾ। ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਦਾਤਾਂ ਵੰਡਦਾ ਹੈ, ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਹੂ ਸਾਹਿਬ, ਆਪ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀ ਕੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ! ਮੈਂ 68 ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵਿਧੀਪੂਰਵਕ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਦਾਨ ਦਿਤੇ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਵਸਤਰ ਵੰਡੇ ਅਤੇ ਇਥੇ ਜੋ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵੀ ਕਰਾਏ, ਜਗਰਾਤੇ ਵੀ ਕਰਾਏ, ਹੋਰ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਵਿਧੀਪੂਰਵਕ ਕਰਾਏ, ਦਾਨ ਦਿਤੇ ਪਰ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਦਾਤ ਨਾ ਪਈ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈਂ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਨੂੰ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਭੋਗ ਲਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅੰਤਰਮੁਖ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਦੇਵਤਿਆਂ ਪਾਸ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਆਇਆ ਹੈ –

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੋ ਮਾਗੈ॥
ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਗੈ॥ *ਪੰਨਾ - 266*

ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦਸਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਤਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ, ਪਰ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਰੱਖ ਲੈ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਦੁਆ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ, ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਹ ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਉਥੋਂ ਅੱਗੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ।

ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਪੂਰੇ ਇਕ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਥਾਹ ਸ਼ਰਧਾ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਲਿਜਾ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਲਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ 1960 ਵਿਚ ਹਾਪੜ ਆਏ, ਉਸ

ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਇਆ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਫਿਲਮ ਵਾਂਗੂੰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਮੇਰੀ ਯਾਦ ਪੱਟੀ ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਗਜਰੌਲੇ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸਾਡੀ ਬੱਸ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ, ਉਸ ਦਾ ਗੋਤ ਗਰੇਵਾਲ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਇਦ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਉਪਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਾਪੜ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸੀ ਉਥੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਰਦਾਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਸਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਸਦਾ ਦਇਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਖਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੋਰਿੰਡਾ ਲੰਘੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਫਤੇਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਵੱਡੀ ਗੱਡੀ ਸੀ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਚਾਨਕ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਗੱਡੀ ਰੋਕ ਦੇਵੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਨੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਥੇ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਟਿੱਬੇ ਹਨ ਅੱਗੇ ਇਕ ਗੜਾਂਗਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬਾਗ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਗੱਡੀ ਰੋਕ ਲਵਾਂਗੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ, ਇਥੇ ਹੀ ਰੋਕੋ। ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਗੱਡੀ ਕਿਉਂ ਰੁਕਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰੇ, ਟਿੱਬਿਆਂ 'ਚੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲੰਘਣ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਵਾਪਸ ਆਏ, ਅਜੇ ਆਪ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਕਿ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰ ਆ ਕੇ ਰੁਕੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਹਾਪੜ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਹਾਪੜ ਤੋਂ ਆਏ ਹਾਂ। ਅਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚਲ ਪਏ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਦੇ ਪਿਛੇ ਚਲ ਪਏ। ਸਮਰਾਲੇ ਵਾਲੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅਸਾਡੀ ਗੱਡੀ ਆਪ ਦੀ ਗੱਡੀ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਚਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਇਥੇ ਰੋਕ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਅਸਾਨੂੰ ਆਪ ਦੇ

ਦਰਸ਼ਨ ਨਸੀਬ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗੱਡੀ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਉਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਉਪਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੇੜ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਜ਼ਨਸ ਮੰਦੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਬਿਜ਼ਨਸ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਜ਼ੀਰੋ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ, ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਮੈਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਇੰਡਸਟਰੀ ਚਲਾ ਲਵੋ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਚਨ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਹਾਪੜ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਰਖ ਕੇ ਸਿਊਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਨ ਫੈਕਟਰੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਅਸਾਡੀ ਸਹਾਰਾ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਧਾ ਲਈ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਗਜਰੌਲੇ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਫਾਰਮ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਹਾਪੜ ਆ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਲਈ ਭੋਰਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ, ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਿਥੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹਾਪੜ ਤੋਂ ਮੇਰਠ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦੂਰ ਤਕ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ।

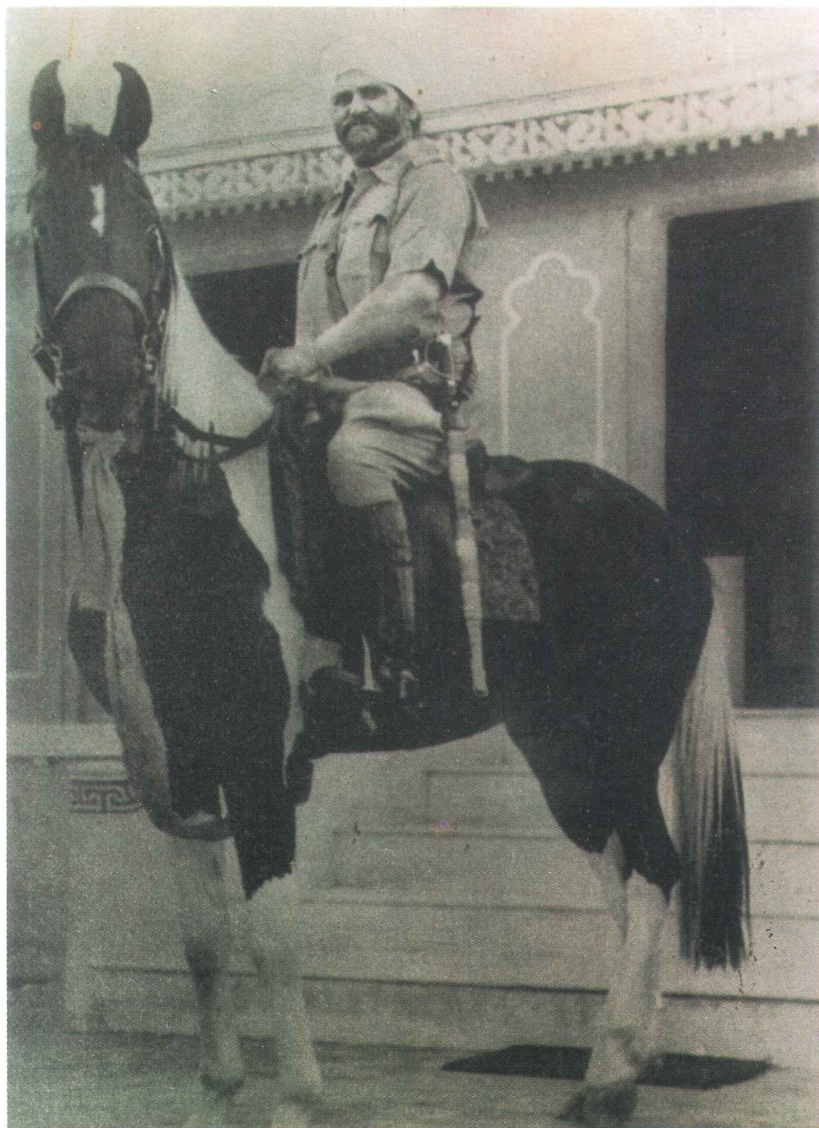
ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਾਪੜ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਉਹ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਤ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਤੋਂ 15 ਅਕਤੂਬਰ 1967 ਨੂੰ ਹਾਪੜ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਅੱਲਾ ਹੂ-ਅੱਲਾ ਹੂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਝੁਰਮਟ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਨੇੜੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪ੍ਰੇਤ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਭੂਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਹੀ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਰਦਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਰੱਬੇ ਲੈਣੇ ਹਨ? ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਾ ਦੇਵੋ।

ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਜਪਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਸੌਂਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਡੋਲੀਆਂ ਖਿਡਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਚੱਲ ਪਿਆ ਤਾਂ ਇਥੇ ਲੰਮੀਆਂ ਲਾਇਨਾਂ ਲਗ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਰੂਹ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ, ਸ਼ਾਹੀ ਕਾਜ਼ੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਸਦੀ ਹੈ, ਫਾਰਸੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਕੁਰਸੀ ਸਮੇਂ ਉਹ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਸੰਗਤ ਉਥੇ ਬੈਠੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਜਰ ਜਰਨਲ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਰਠ ਵਾਲੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਵਿਥਿਆ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਇਆ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲਾਲ ਐਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਜਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਜਲਾਲ (ਓਗਾ) ਸੰਕੋਚ ਲੈਣ ਤਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਜਾ ਸਕਾਂਗਾ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਟਾਈਮ ਲਿਆ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਫੇਰ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਫਾਰਮ ਤੇ ਆ ਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਪਰ ਰੋਂਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਉਹ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨਿਜ਼ਾਤ ਦਿਵਾ ਦੇਵੋ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਲੇਮਾਨ! ਨਿਜ਼ਾਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੁਕਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖ ਜਾਮੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਰਮ, ਉਪਾਸਨਾ, ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਾਧਨਾ ਰਾਹੀਂ ਲੰਘ ਕੇ ਨਿਜ਼ਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਨੂੰ ਆਦਮ ਜਾਤ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਝੱਟ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਉਥੇ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਕਾਰਾਂ ਹਨ, ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਹਨ, ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਜ਼ਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਘਰ ਭੇਜ ਦੇਵੋ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਲਤੋਂ ਤੋਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਹਿਗੱਡ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਚਨ ਸ੍ਵਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਸ ਉਤੇ ਪਈ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਲਲਤੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਅਮੋਘ ਬਾਣ ਰੂਪੀ ਬਚਨ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ

੧੧੧ ਪਰਮ ਸੰਤ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

੧੧੧ ਪਰਮ ਸੰਤ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸੰਨ 1960 ਦੌਰਾਨ ਲਗਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ 111 ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਬਾਬਾ ਜੀ (ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹਨ।

੧੧੧ ਪਰਮ ਸੰਤ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

ਤੋਂ ਚਲ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ! ਤੈਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ unfit ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਪਰ ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਬਚਨ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ, ਨਾ ਕੋਈ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਹੀ ਇਸ ਬਚਨ ਨੂੰ ਅਣਥਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਘਰ ਔਲਾਦ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਪਲੰਘ ਡਾਹੀ ਪਏ ਸੀ। ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਛੇ ਵਾਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਵਜ਼ਨ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਤਾਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਸਵੇਰੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਬੋਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਸੁਬਾਨ ਅਲਾਹ-ਸੁਬਾਨ ਅੱਲਾਹ ਕਰਦਾ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੱਸੀਂ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਲੇਮਾਨ, ਅੱਜ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੈਂ? ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਗਿੱਲ ਸਾਹਿਬ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਗਿੱਲ ਸਾਹਿਬ! ਹੱਸਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ, ਮੈਂ ਛੇਤੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰੇਤ ਪਿੰਜਰ 'ਚੋਂ ਛੁਟ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗਰੇਵਾਲ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਜਨਮ ਲਵਾਂ। ਮੈਂ ਰਾਤ ਪੰਜ ਛੇ ਵਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉਪਰ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਉਣ ਆਇਆ ਪਰ ਇਹ ਡਰ ਕੇ ਉਠ ਖੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁਸਤਾਖ ਹੈਂ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ।

ਸਾਡੀ ਬੱਸ ਹਾਪੜ ਦੇ ਭੀੜੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਨਾਲ ਭਰੀ ਸੜਕ ਤੇ ਬਹੁਤ ਆਹਿਸਤਾ-ਆਹਿਸਤਾ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਾਪੜ ਤੋਂ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਲੰਮੀ ਹੀ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ। ਅਜੇ ਮੁੱਕਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ 10-15 ਵਾਰੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਪੜ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਦੀਵਾਨਾਂ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੰਨੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਦੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਦਾਊਦਪੁਰ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬਦਰੂਹ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ? ਮੈਂ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਰਕ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਕਲਪਤ ਹੀ ਗਿਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਂ, ਇਹ

ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਲਲਤੋਂ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰੇਤ ਅਜੇ ਤਕ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹਾਪੜ ਦੇ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗਰਭ ਜੋਨੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਹੋਰ ਦਿਵਾ ਦੇਵੋ। ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਰੇਲਵੇ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਸੈਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਨਰਾਜ਼ ਹੋਏ ਲਗਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਮਰਿਆਦਾ ਤੁੜਵਾ ਰਹੇ ਹੋਂ। ਮੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਂ, ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ
ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ
ਜਿਨ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ॥ *ਪੰਨਾ - 749*

ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛਡਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੂਟੈ ਮੋਹਿ॥
ਏਕ ਸਮੈ ਮੋ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ
ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੋ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥ *ਪੰਨਾ - 1252*

ਮਰਿਆਦਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਛਾ, ਉਹ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਗਰਭ ਵਿਚ ਜੋ ਸਰੀਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਰੂਹ ਦਾ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਚਾਂਦੀ ਵਰਗੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਤਾਰ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗਰਭ ਜੂਨੀ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸਹਿੰਦੇ। ਉਹ silver cord (ਚਾਂਦੀ ਵਰਗੀ ਤਾਰ) ਰਾਹੀਂ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਰੂਹਾਂ ਕੋਈ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਸਹਿੰਦੀਆਂ। ਕੇਵਲ ਸੱਤ੍ਹਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਹੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ॥
ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ॥ *ਪੰਨਾ - 749*

ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਰਿਆਇਤ ਉਹ ਪ੍ਰੇਤ ਰੂਹ ਭਾਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਮਨਜੀਤ

ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਵਲੋਂ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਪ੍ਰੇਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲਿਖ ਦੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਛੇਤੀਂ ਆ ਕੇ ਮਿਲਣ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਰਚ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਛੇਤੀਂ ਹੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਾਕੀਦ ਕਰਨ ਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਪੇਕੇ ਛੱਡ ਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ? ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਲੰਗਰ ਛਕਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਖੁਦ ਹੀ ਆ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਅਸੀਂ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬਣੇ ਕੁਆਟਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਥੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਪ੍ਰੇਤ ਉਸ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਅੱਲਾ ਹੂ-ਅੱਲਾ ਹੂ ਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਐਡੀ ਦੂਰੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਰਾਮਾਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਮੰਤਰ ਦਸਣੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਰਿੱਧੀ ਸਿੱਧੀ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੋਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਛੋ ਕਿ ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਧੀਮਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੁਣ ਲਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ ਗੋਸ਼ਤ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰ ਰਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਸੇ ਗੋਸ਼ਤ ਕੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਹਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਭੋਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੈਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਮੈਨੂੰ ਤਾੜਨਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਗੈਰਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਅਸੀਂ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ? ਪੂਰੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਰਿਆਇਤ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈਆਂ, ਉਹ 1967 ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਲਿਖ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਯੂ.ਪੀ. ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਬਾਹਰ ਹੀ ਗਿੱਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਦੋ ਬੋਰੀਆਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮੈਂ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦਾ ਹਰ ਕਦਮ ਬੁਢਾਪੇ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਨ ਨਫਸ਼ ਵਲ ਉਸੇ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਹੋਰ ਸਨ। ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ।

ਮੈਂ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਬੱਦਲ ਹੋਏ

ਹੋਏ ਸਨ, ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਅੱਛੇ ਬੈਲ ਹਨ, ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ, ਤੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦੱਸੀਂ ਕਿ ਮੀਂਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈ ਗਿਆ? ਮੇਰੇ ਬੈਲ ਠੀਕ ਹਨ? ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਹੀ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਸਭ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ ਪਰ ਬੀਬੀ ਜੀ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਕਦਮ ਫਾਰਮ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਓ।

ਸੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਣੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਝਲਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਤਕ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਖਿਆਲ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੇ। ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਲੰਘੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ 1939-40 ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਲ ਚਲੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਿੰਧ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਬਹੁਤ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਯਾਦ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਰਕੜੇ ਦੀ ਛਪਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਛਪਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਛੱਤ ਨਾਲ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ ਤੇ ਵੀ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਹਰੋਂ ਛਪਰੀ ਲਗਦੀ ਸੀ, ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆਂ ਬੈਡਰੂਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਛਪਰੀ ਦੋ ਤਿੰਨ ਛਪਰੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸੇ ਲਾਇਨ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭੋਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤੀਸਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤਕ ਇੱਟਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁਕ ਕੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਛੰਨਾ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਛੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭੋਰੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਪੈ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ, ਅੰਦਰਲੀ ਤਿਆਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੇਠਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਡਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਮੰਜ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਵੀ ਪਾਸ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਆ ਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੰਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇੱਟਾਂ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਅੰਦਰ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੋਮਬੱਤੀ ਜਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘਾ! ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਅਖੰਡ ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪੀਰ ਦੌਲੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਸਾਖੀ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘੁਰਨਾ ਦੇ ਕੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਤ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਸੀ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਭਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਕੀ ਦਿਵਾਈਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਰਦਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਰੁਕਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਵੀ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਦਿਤਾ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਮੱਥਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੀਸਰਾ ਬਚਨ

ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਨਾ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮਸਤਕ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ! ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੇਵਲ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਈਏ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਬਿਨਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਦੀਨ ਵੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਦੋਨੋਂ ਬਖਸ਼ਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਿਵੇਂ ਫਲੀਭੂਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਹ ਖਾਨਦਾਨ ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਇਕ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਫਰ ਮੁਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਯਾਦਾਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਅਸੀਂ ਘੁਢਾਣੀ ਲੰਘ ਗਏ। ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਿਸਣ ਲਗ ਗਿਆ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਿਟਦੀ ਯਾਦ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਦੋਂ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਨ ਸੁੰਨ ਨਜ਼ਰ ਆਈ, ਹੰਝੂ ਹੀ ਹੰਝੂ ਗਿਰਦੇ ਜਾਣ। ਉਥੇ ਬੀਬੀ ਦਲੀਪ ਕੌਰ, ਹਾਂਸ ਪਿੰਡ ਵਾਲੀ ਮਿਲੀ, ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀ ਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੀਰ! ਇਹ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਇਹ ਅੱਖਰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਗੱਚ ਉਠਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਉਥੇ ਹੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੀਰ 31 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਜੋ ਸੰਗਤਾਂ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਪਰ ਸਾਡੇ ਬੱਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਆਰਾਮ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਯੂ.ਪੀ. ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਹੋ ਗਏ।

ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ 30 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬੱਸ ਲੈ ਕੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਤੇ ਰਾੜੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀ ਕੱਚੀ ਸੜਕ ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਸਣ ਲਾ ਕੇ ਰਾਤ ਕੱਟੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਿਭੌਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੋ ਹਾਲ ਅਸਾਡਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਬਿਰਹੋਂ ਦੇ ਵੈਣ ਮੁਕਾਇਆਂ ਮੁਕਦੇ ਹਨ। 31 ਅਗਸਤ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਪੂਰੇ 25 ਸਾਲ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਬਿਰਹੋਂ ਦੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਗਹਿਰੇ ਘਾਵ ਅਜੇ ਤਕ ਉਵੇਂ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਦਿਨ ਸਨ। ਭੁੱਲਿਆ ਜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਲੱਖ ਢਾਰਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚਾਰੀਏ ਕਿ-

ਪਰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਘਾਵ ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ। ਅੱਜ ਵੀ ਓਹੀ ਹਾਲ ਹੈ ਜੋ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਛੋੜੇ ਸਹਿਣੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਔਖੇ ਹਨ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਵ ਦਸਦੇ ਹੋਏ, 'ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਦੇਸ਼' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

ਪੰਛੀ ਆਏ ਰਾਤ ਗੁਜਾਰੀ ਸੁਬਹ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਏ।
ਰੁਖਾਂ ਵਾਂਗ ਅਸੀਂ ਪਰ ਯਾਰੋ ਸਾਰੇ ਦਰਦ ਸਹਾਰ ਗਏ।
ਮੇਰੇ ਘਰ ਤੋਂ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ,
ਪਰ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਉਚੇ ਪਰਬਤ ਤੈਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਗਏ।
ਥਲ ਵਰਗੀ ਵੀਰਾਨੀ, ਖੰਡਰ ਵਰਗੀ ਡੂੰਘੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ,
ਜੰਗਲ ਜਿਹੀ ਉਦਾਸੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਮੇਰੇ ਗਮਖਾਰ ਗਏ।
ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਡਰਾਉਣੇ ਬੱਦਲ ਪਲ ਪਲ ਬਿਜਲੀ ਲਿਸ਼ਕ ਰਹੀ ਸੀ,
ਏਸ ਭਿਆਨਕ ਮੌਸਮ ਅੰਦਰ ਕਿਥੇ ਛੱਡ ਕੇ ਯਾਰ ਗਏ।
ਚਰਚਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੀਏ ਏਥੇ ਬਾਗ ਬਹਾਰਾਂ ਦਾ,
ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਨੇ ਤੀਕਰ ਖਾਰ ਗਏ।
ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਤੁਫਾਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਦਾ ਕਿਨਾਰੇ ਲਾਇਆ ਹੈ,
ਬੇੜੀ ਮੰਝ ਮੁਹਾਣੇ ਸਾਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਗਏ।

ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹੋਰ 'ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਦੇਸ਼' ਵਿਚੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ -

ਨੀ ਸੁਣ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਏ ਧਰਤੀਏ ਸਾਡੀ ਦੇਹ ਅਮਾਨਤ ਮੋੜ।
ਨੀ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਸੁੰਞਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਥੋੜ।
ਨੀ ਓਹ ਸਾਂਝਾ ਰਹਿਬਰ ਜਗਤ ਦਾ ਦਸ ਕਿਥੇ ਈ ਦਿਤਾ ਤੋਰ।
ਓ ਸੁਹਲ ਫੁਲ ਗੁਲਾਬ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਰੋਂਦੇ ਕਲੀਆਂ ਤੇ ਭੌਰ।
ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਿਆ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਦੇ ਨ ਹੋਣੀ ਭੋਰ।
ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹੀ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ, ਸਾਡੀ ਟੁਟੀ ਅਰਸ਼ੋਂ ਡੋਰ।
ਛੁਪ ਗਿਆ ਚੰਦਰਮਾ ਧਰਤ ਦਾ ਵਿਛੜੇ ਰੋਣ ਚਕੋਰ।
ਆਪ ਹੋਈ ਬਲਵਾਨ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤਾ ਕਰ ਕਮਜ਼ੋਰ।

ਨ ਓਹ ਫੁੱਲ ਨ ਦਿਸਦੇ ਚਮਨ ਸੋਹਣੇ,
ਮਾਲੀ ਬਾਗ ਦਾ ਛੱਡ ਅਲੋਪ ਹੋਇਆ।
ਨ ਓਹ ਬਹਾਰ ਨ ਕੋਹਨੂਰ ਦਿੱਸਣ,
ਦਿਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਡਾਹਢਾ ਸ਼ੋਕ ਹੋਇਆ।
ਨ ਓਹ ਪੀਰ ਤੇ ਵਡੇ ਫਕੀਰ ਦਿੱਸਣ,
ਨਾਲ ਤਾਰਿਆਂ ਚੰਦ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ।
ਨ ਓਹ ਸੰਗ ਨ ਰੰਗ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦਿੱਸਣ,
ਨ ਓਹ ਅਤਰ ਨ ਅਤਰ ਬਰਸੌਣ ਵਾਲੇ।
ਡਾਹਢਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ,

ਲਾਲ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਦੂਰ ਗਵਾਉਣ ਵਾਲੇ।
ਆਬਹਿਯਾਤ ਸੀ ਅਸਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗਾ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਟੀ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ।

ਇਹ ਇਕ ਨਾ ਮੁਕਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਜੋ 400 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਸਫਰ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਕੁੱਠੀ ਹਿਰਦੇ ਸੇਜਾ ਉਪਰ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਿਆਰੇ ਅੱਜ ਭੀ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਸਹਿਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਮਹਾਨ ਰੂਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਉਪਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟ ਕਰਕੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਲੱਖ ਸੋਚਾਂ ਸੋਚੀਏ, ਉਹ ਦਿਨ ਕਦੇ ਭੀ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਬਰਸੀ ਹਰ ਸਾਲ ਆਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਯਾਦ ਹਿਰਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਤੇ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਸਰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ 74 ਜਾਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿੱਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਸਾਕਾਰ ਯਾਦਾਂ

10 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਰਾਇਰੀ ਹਾਸਪੀਟਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਇਆ, ਤਕਰੀਬਨ 18 ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਦਾ ਪਹਿਲੇ treatment (ਇਲਾਜ) ਦਾ ਬਿੱਲ ਦਿਤਾ। ਡਾਕਟਰ ਮਿਚਲ ਕਲਨ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਇਹ ਦਵਾਈ ਅਕਾਰਥ ਚਲੀ ਗਈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦਵਾਈ ਮੈਨੂੰ ਲਗ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਲਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ (side effect) ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮੈਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਨੂੰ ਉਥੇ ਮੰਗਾ ਲਿਆ। ਐਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਥੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਘਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹਾਲ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਕੱਠ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਬਚਨ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤੀ ਕਿ 26 ਸਾਲ ਲੰਘ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਣ। ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰੋਤੇ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੇਰ ਨਾਲ ਬਿਰਧ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ ਉਹ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਡੀ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਭੁੱਲੀ ਯਾਦ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਉਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਲਏ ਸਨ ਜੋ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੁਣਾਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਦੇਖਣਾ, ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਖੇੜਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਧੂਹ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਲ੍ਹ ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਹਟੇ ਹੋਣ।

ਆਪ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਚਿੱਤਰ ਸੀ। ਆਪ ਇਕ ਖ਼ਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੈਪਸੂ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇੜੇ ਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਬਹੁਤ ਵਚਿੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘੀ ਹੈ। ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਉਸ ਤਸਵੀਰ ਵਲ ਵੇਖਦਾ-ਵੇਖਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹਿਰਾ ਜਾ ਕੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਮਨਮੋਹਣੀ ਹੈ, ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪ ਨੇ ਚੀਰਾ ਸਾਫਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਟ ਤੇ ਪੈਂਟ ਅਜੇ ਆਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪਜਾਮੇ ਪਾ ਕੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਵਜੂਦ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰ ਜੋਤੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਉਪਰ ਛਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਾਰਖੂ ਨਿਗ੍ਹਾ ਉਪਰ ਵਾਰਨੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਜੂਦ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਦੀਵਾ ਬੱਤੀ ਤੇਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਜ਼ਰੀ ਆਇਆ, ਸਿਰਫ ਜੋਤੀ ਪ੍ਰਜ੍ਵਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਅਪਣੱਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਆ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਹੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਸੀ। ਵਾਰਨੇ ਜਾਈਏ ਉਸ ਪਾਰਖੂ ਨਿਗ੍ਹਾ ਦੇ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਯੁੱਗ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਆਮ ਵਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਢਕੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਖ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਉਹ ਦਿਬਯ ਜੋਤੀ ਲਟ ਲਟ ਕਰਦੀ ਵੇਖ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਵਜੂਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਜ੍ਵਲਤ ਹੋਣ ਲਈ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਇਕੋ ਬਚਨ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਕਾਅ ਦਿਤਾ। ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲ ਗਈਆਂ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਥੇ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ, ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਆਵੋ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਦਸਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਇਮਤਿਹਾਨ ਇਕ ਬਹਾਨਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸਭ ਪਾਸ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਹਿ ਕੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪੇਪਰਾਂ ਉਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਣਾ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਧੰਨ ਹਨ ਦੋਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼। ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਿਛੋਂ ਚਲ ਰਹੀ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਆਪ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਏ।

ਉਪਰ ਵਾਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਪੋ ਭੂਮੀ ਦੀ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਪ ਦੀ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੀ ਭਾਰੀ ਤਪਸਿਆ ਸੰਪੰਨ ਹੋਈ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ 30 ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨਵਾਨ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚੋਂ ਅਨੁਭਵ ਸੀ -

ਆਪ ਉਪਦੇਸੈ ਸਮਝੈ ਆਪਿ॥
ਆਪੇ ਰਚਿਆ ਸਭ ਕੈ ਸਾਥਿ॥
ਆਪਿ ਕੀਨੋ ਆਪਨ ਬਿਸਥਾਰੁ॥
ਸਭੁ ਕਛੁ ਉਸ ਕਾ ਓਹੁ ਕਰਨੈਹਾਰੁ॥ *ਪੰਨਾ - 279*

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਚਲਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ ਤੇਜ ਐਨਾ ਵੱਧ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਧਾਰਣ ਬੰਦਾ ਆਪ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਆਪ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਆਪ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ। ਆਪ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦਾ ਬਿਰਹਾ ਐਨਾ ਹੁਲਾਰੇ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੰਝੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਚੋਲੇ ਨੂੰ ਭਿਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪੈਰ ਦੇ ਅਗੂੰਠੇ ਤਕ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਆਪ ਕੀਰਤਨ ਅਡੋਲ ਰਹਿ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸਿਆਲ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਵਿਚ 14 ਘੰਟੇ ਖੜ੍ਹੇ

ਹੋ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਤਪੱਸਵੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਹੀ ਕਰਤੱਵ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਥਨ ਸੀ ਕਿ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਤਕ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਗਮਗਾ ਉਠਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕੀਤੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਖਿਚਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਉਹ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾ ਕੇ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ -

ਰੇਤੁ ਅਕੁ ਆਹਾਰੁ ਕਰਿ ਰੋੜਾ ਕੀ ਗੁਰ ਕਰੀ ਵਿਛਾਈ॥
ਭਾਰੀ ਕਰੀ ਤਪਸਿਆ ਵਡੇ ਭਾਗੁ ਹਰਿ ਸਿਉ ਬਣਿ ਆਈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 24/1

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਘੋਰ ਤਪਸਿਆ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, 1935 ਵਿਚ ਮੈਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਆਪ ਦੇ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੀ ਆਯੂ 29-30 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਜੋ ਬਚਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਐਨਾ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ 29 ਸਾਲ ਦੇ ਸੰਤ ਦੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਸੀ ਜੋ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਲੰਘ ਜਾਣ ਤੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ, ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦਸਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਬੈਠੀ ਸੰਗਤ ਹੱਸ ਪਈ, ਆਪ ਨੇ ਮੇਰੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਤੂੰ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਕਦਮ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਪੁੱਟ, ਇਹ ਜੀਵ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਝੜ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤੂੰ ਨਿਰੋਲ ਆਤਮਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇਂਗਾ। ਇਹੀ ਕਦਮ ਤੇਰਾ ਪੁੱਟਣ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣੇ ਪੁੱਟ ਲੈ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪੁੱਟ ਲਈਂ ਪਰ ਅਜ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਸੋਹਾਗਣ ਦਾ ਮੇਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬਚਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਗ ਗਈ।

ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪ ਨੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੌਂਪਿਆ ਹੋਇਆ ਕਾਰਜ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਗ੍ਰੰਥ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦਿਬਯ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਲਹਿਰੇ ਮਰਵਾ ਦਿਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ '*ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥ ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥*' ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਨ, ਆਪ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ,

ਮਹੇਸ਼ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਕੇਵਲ ਵਿਹੁ ਮਾਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦੀ ਪਰ ਮਹਾਨ ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ
ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਸੋਭੀ ਸਭਨੀ ਥਾਈ
ਜਿਨ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ॥
ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਹਰਿ ਸੰਤਾ ਜੇਵਡੁ ਨ ਕੋਈ॥
ਭਗਤਾ ਬਣਿ ਆਈ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੇ ਸਿਉ
ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਸੋਈ॥
ਕੋਟਿ ਅਪ੍ਰਾਧੀ ਸੰਤਸੰਗਿ ਉਧਰੈ
ਜਮੁ ਤਾ ਕੈ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵੈ॥
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕਾ ਬਿਛੁੜਿਆ ਹੋਵੈ
ਤਿਨ ਹਰਿ ਸਿਉ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ॥ *ਪੰਨਾ - 748*

ਖੁਲ੍ਹੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮੁਖ ਦੇਵਤਾ ਆਪ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੇਵਤੇ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਸਦਾ ਤੋਂ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਿਬਯ ਮੂਰਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਗੰਗਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਤੀਰਥ ਦੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਨ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਹਰਿ ਕੀ ਕਥਾ ਹੋਤ ਹੈ ਜਹਾਂ ਗੰਗਾ ਬੀ ਚਲ ਆਵਤ ਤਹਾਂ।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਤੇ ਮੋਹਨ ਘੋੜੇ ਉਪਰ ਸਸ਼ੋਭਤ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਤਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਓਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜੋ ਨੌਂ ਸਾਲ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸ ਮਹਾਨ ਰਸ ਨੂੰ ਮਾਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਦਾ ਰਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਜ ਇਕ ਰਾਜ ਯੋਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੋਹਨ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਦੀ ਮੈਂ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਭੇਟਾ ਕਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਵੀ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਸਾਲਾ ਨੰਬਰ 2 ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪਿਆ, ਆਪ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਨ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਹਨ ਇਹ ਪਰਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹਸਤੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਾਮ ਚੱਕਰ ਚਲਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਅਰੂਪ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੁਖ ਪੰਨੇ ਉਪਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਤਸਵੀਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਝੁੱਗੀਆਂ ਜੋ ਲਿਪ ਪੋਚ ਕੇ ਰਹਿਣ ਜੋਗੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਕ ਬੰਦਾ ਹੀ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਜੜ੍ਹ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੀ ਸਿੰਗਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਹੈ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਫਰ ਦੀ ਇਕ ਝਾਤ।

ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਾਂ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕੀ ਆਖਾਂ? ਆਪ ਜੀ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਰਤਾਂ, ਰੱਬ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪਿਆਰਾ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਦੋ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਇਕ ਇਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਭਾਵਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁਜਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ 19 ਸੈਕਟਰ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ 19 ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕੋਠੀ ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਦਾ ਬਿਸਰਾਮ 21 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਕਰਾ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਰਾਹੀਂ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜੇ ਭੀ ਸਮੇਂ ਲੰਘ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਭੀ ਪਿਆਰ ਧੂਹਾਂ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਜੂਦ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਅਲੋਪ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸਤਿ ਦਾ ਜੋ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਸੀ - ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ, ਉਹ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਿਆਰ ਦਾ ਐਨਾ ਡੂੰਘਾ ਬੀਜ ਬੀਜ ਗਏ ਕਿ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕਿੰਨੀ ਗਹਿਰੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰੀਤ ਤਣੀਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋਂ। ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਵਜੂਦ ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਜਗਮਗਾਉਂਦਾ ਨਦਰੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਝਾਤ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਹੀ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਸੂਛਮ ਤੇ ਸੂਛਮ ਕਰ ਚੀਨੇ ਬ੍ਰਿਧਨ ਬ੍ਰਿਧ ਬਤਾਏ॥
ਭੂਮ ਅਕਾਸ ਪਤਾਲ ਸਭੈ ਸਜਿ ਏਕ ਅਨੇਕ ਸਦਾਏ॥

ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ, ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

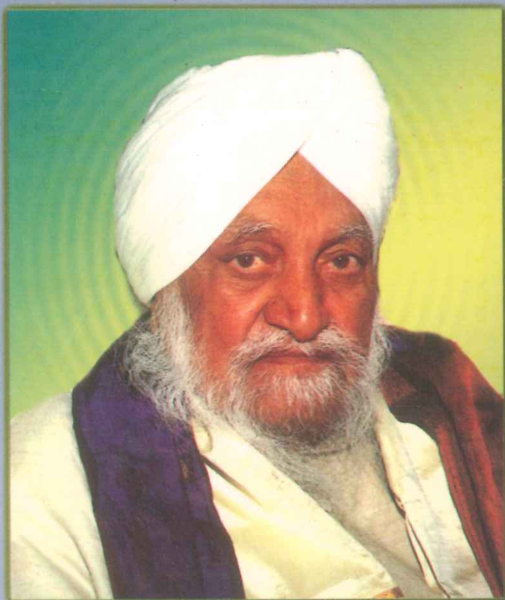
ਇਹ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਖਿੱਚਾਂ ਮੁੱਕ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਰੇਖ, ਭੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਟਿਕ ਗਈ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦਿਲੋਂ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 26 ਸਾਲ ਲੰਘਣ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਐਨੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਗਮਗਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਟਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆਪ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਧਦਾ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੁਕ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਦ ਜੀਵੈ ਨਹੀ ਮਰਤਾ॥ *ਪੰਨਾ - 273*

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਮੈਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਿਆਰੇ ਅੱਜ ਭੀ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਸਹਿਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਮਹਾਨ ਰੂਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਉਪਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟ ਕਰਕੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਲੱਖ ਸੋਚਾਂ ਸੋਚੀਏ, ਉਹ ਦਿਨ ਕਦੇ ਭੀ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਬਰਸੀ ਹਰ ਸਾਲ ਆਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਯਾਦ ਹਿਰਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਤੇ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਸਰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ 74 ਜਾਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿੱਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਨ।

Printed at : **PRINTLINE**, S.C.F. 35 Ph-9, Mohali Ph. : 0172-210683